

Η πνευματική παρακαταθήκη του Αγίου Χρυσόστομου Σμύρνης παραμένει επίκαιρη

[Επιστήμες](#) / [Ιστορία](#) / [Μορφές](#)

[Κωνσταντίνος Χολέβας, Πολιτικός Επιστήμων](#)

Στο νέφος των Νεομαρτύρων της Εκκλησίας και των ηρώων της Πατρίδος εξέχουσα θέση κατέχει ο Άγιος Χρυσόστομος, Μητροπολίτης Σμύρνης, ο οποίος βρήκε μαρτυρικό θάνατο στα χέρια του τουρκικού όχλου στις 28 Αυγούστου 1922. Η ζωή του, η παιδεία του, η εθνική δράση του, το εκκλησιαστικό ήθος και το μαρτύριό του τον κατατάσσουν στις μορφές, τις οποίες πρέπει συνεχώς να τιμούμε, να μελετούμε, να προβάλλουμε προς τη νέα γενιά. Η πνευματική παρακαταθήκη του παραμένει πάντα επίκαιρη.

Ο Χρυσόστομος Καλαφάτης, του Νικολάου και της Καλλιόπης, γεννήθηκε το 1867 στην Τρίγλια της Προποντίδος. Ήταν, λοιπόν, Μικρασιάτης εκ καταγωγής. Σπούδασε στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης, χειροτονήθηκε κληρικός και γρήγορα προήχθη σε Πρωτοσύγκελλο του Οικουμενικού Πατριαρχείου επί Κωνσταντίνου Ε΄. Το 1902 εξελέγη Μητροπολίτης Δράμας, Ζιχνών και Φιλίππων. Βοήθησε τον Ελληνισμό της Μακεδονίας στον Μακεδονικό Αγώνα, δηλαδή στον διμέτωπο αγώνα κατά των Τούρκων κατακτητών και των Βουλγάρων κομιτατζήδων. Λόγω

διαφόρων κινδύνων μετέφερε κατά περιόδους την έδρα του από τη Δράμα στην Αλιστράτη Σερρών. Για ένα διάστημα αναγκάστηκε να μετακινηθεί στη Θεσσαλονίκη.

Το 1909 το Πατριαρχείο τον απομάκρυνε από τη Δράμα κατόπιν οθωμανικών πιέσεων και το 1910 τον εξέλεξε Μητροπολίτη Σμύρνης. Και εκεί η δράση του ενόχλησε τούς Τούρκους, γι' αυτό και αποσύρθηκε την Κωνσταντινούπολη κατά το διάστημα 1914-1918. Στις 2.5.1919 υποδέχθηκε με Δοξολογία τον Ελληνικό Στρατό, ο οποίος αποβιβάσθηκε στη Σμύρνη με εντολή πενταετούς διαρκείας των Νικητριών Δυνάμεων του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. (Μετά τα πέντε έτη θα αποφάσιζε ο τοπικός πληθυσμός με δημοψήφισμα αν η περιοχή Σμύρνης θα παρέμενε υπό ελληνική διοίκηση). Ο Μητροπολίτης αγωνίσθηκε υπέρ της Εκκλησίας, της Ελληνικής Παιδείας, της νεολαίας και ίδρυσε περιοδικά, σχολεία και αθλητικά σωματεία. Στις 28 Αυγούστου, μετά την αποχώρηση του Ελληνικού Στρατού και την είσοδο των στρατευμάτων του Μουσταφά Κεμάλ στη Σμύρνη, ο Μητροπολίτης Χρυσόστομος έγινε ιερόν σφάγιον υπέρ Πίστεως και Πατρίδος.

Τον Νοέμβριο του 1992 η Εκκλησία της Ελλάδος κατέταξε στις αγιολογικές δέλτους τον Εθνοϊερομάρτυρα Χρυσόστομο Καλαφάτη και τους συν αυτώ αναιρεθέντες Ορθοδόξους κληρικούς της Τραγωδίας του Ελληνισμού στη Μικρά Ασία και στον Πόντο. Η μνήμη τους ως Αγίων τιμάται κατά την Κυριακή προ της Υψώσεως του Τιμίου Σταυρού, πάντα κατά μήνα Σεπτέμβριο. Τούτο γίνεται διότι η σφαγή των Ελλήνων στα Μικρασιατικά παράλια αποκορυφώθηκε τις τελευταίες

ημέρες του Αυγούστου με το Παλαιό Ημερολόγιο, άρα στις αρχές Σεπτεμβρίου με το Νέο Ημερολόγιο.

Το μαρτύριο

Στο περιοδικό ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ των Αθηνών δημοσιεύθηκε τον Οκτώβριο του 1922 η ομιλία του Γάλλου Βουλευτού Σολιέ στη Βουλή της πατρίδας του, στην οποία περιγράφεται το μαρτύριο του Έλληνα Ιεράρχου βάσει των περιγραφών Γάλλων αυτοπτών μαρτύρων. Ας σημειωθεί ότι δεν υπήρξε Έλληνας αυτόπτης μάρτυς λόγω του φόβου που επικρατούσε. Ο Γάλλος Βουλευτής διηγείται:

«Ο (Γάλλος) Πρόξενος κ. Γκραγιέ έσπευσε αμέσως να στείλη ένα απόσπασμα Γάλλων ναυτών εις τον Έλληνα Μητροπολίτην δια να του προτείνη να μεταβή υπό ασφαλή συνοδείαν είτε εις το μοναστήριον του Σακρέ Κερ (σημ. Ρωμαιοκαθολικό) είτε εις το Προξενείον. Ο Ιεράρχης με μίαν θαυμασίαν αυτοθυσίαν, προ της οποίας υποκλίνομαι μετά σεβασμού, καίτοι δεν ανήκεν εις την Εκκλησίαν μας, ηρνήθη να δεχθή οιαδήποτε προστασίαν. «Είμαι εις το μέσον των πιστών μου, απήντησε. Πρέπει να μείνω μαζί τους».

Ενώ η περιπολία μας μετά την άρνησίν του αυτή απεσύρετο, κατέφθασεν ένας Τούρκος αξιωματικός με δύο στρατιώτας, ο οποίος παρέλαβε μεθ' εαυτού τον Μητροπολίτην. Τον ωδήγησεν εις το ακρότατον σημείον της ευρωπαϊκής συνοικίας, προ του καταστήματος ενός κουρέως. Του εφόρεσαν ένα λευκόν επενδύτην, δια να φαίνεται και από μακρυά καλά το μαρτύριόν του και από εκεί, κύριοι, έλαβε χώραν ένα από τα τρομακτικά εκείνα εγκλήματα, που περιέχει η ιστορία των μεγαλομαρτύρων.

Ο φανατικός όχλος ήρχισε το μαρτύριον με την βιαίαν αποκοπήν της γενειάδος του σεβαστού ιεράρχου. Έπειτα ήρχισαν να τον κτυπούν σε διάφορα μέρη του σώματός του με εγχειρίδια (μαχαίρια). Του έκοψαν έπειτα τα αυτιά και την μύτην. Γυναίκες και άνδρες τυφλωμένοι από τον φανατισμόν συμμετέχουν εις το έγκλημα αυτό. ... Ο όχλος έσυρεν έπειτα τον μαρτυρικόν γέροντα εις την τουρκικήν συνοικίαν, τον διεμέλισεν και παρέδωκε τα μέλη του εις τους κύνας. Ο στρατηγος Νουρεντίν πασάς είχεν ειπή: «Τον παραδίδω εις τον λαόν. Εάν έκαμε καλόν, ο λαός θα του φερθή καλά. Εάν έκαμε κακόν, ο λαός θα του φερθή κακά» .

Παρεμφερής είναι και η αφήγηση του εκ Σμύρνης Ακαδημαϊκού και Αρχαιολόγου Γεωργίου Μυλωνά, ο οποίος είχε συλληφθεί από τους Τούρκους τον Αύγουστο του 1922, αλλά διεσώθη και απέφυγε τα «Τάγματα Εργασίας». Το μαρτύριο του Αγίου Χρυσοστόμου το άκουσε από τα χείλη ενός Τουρκοκρητικού δεσμοφύλακος, ο οποίος είπε ότι πυροβόλησε και σκότωσε τον Ιεράρχη για να τον απαλλάξει από τα

συνεχή βασανιστήρια. Ο Τουρκοκρητικός υπογράμμισε ότι είδε τον Άγιο Χρυσόστομο να ευλογεί με τα ματωμένα χέρια του και να συγχωρεί τους βασανιστές του. Ήταν μόνον 55 ετών. Δυστυχώς το άγιο λείψανό του δεν έχει βρεθεί.

Η πνευματική παρακαταθήκη του

- 1. Η Ορθοδοξία.** Ο Άγιος είχε στιβαρή θεολογική κατάρτιση και έδωσε αγώνες υπέρ της Ορθοδόξου Πίστεως. Ως νέος θεολόγος έγραψε μελέτη για τις δογματικές διαφορές μεταξύ Ορθοδόξων και Προτεσταντών. Αργότερα απέδειξε το λάθος των Ρωμαιοκαθολικών, οι οποίοι έλεγαν ότι ... ανακάλυψαν στην Έφεσο τον Τάφο της Παναγίας. Επίσης στη Δράμα έδωσε μάχη κατά της Ουνίας και κατά της Βουλγαρικής Σχισματικής Εξαρχίας. Στη Σμύρνη εξέδωσε το περιοδικό ΑΓΙΟΣ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ, όπου ο ίδιος και οι συνεργάτες του δημοσίευαν εμπνευσμένα κηρύγματα. Στις τελευταίες στιγμές πριν από τη σύλληψή του διάβαζε τα Πάθη του Κυρίου από το Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιον.
- 2. Ο Ελληνισμός.** Και στη Δράμα και στη Σμύρνη ο Άγιος Χρυσόστομος ανεδείχθη σε θεματοφύλακα των εθνικών παραδόσεων και σε μαχητή υπέρ του διωκομένου Ελληνισμού. Στην περιοχή Δράμας και Ζιχνών κινδύνευσε η ζωή του από ενέδρες Βουλγάρων εθνικιστών (κομιτατζήδων). Με επιστολές του σε Έλληνες πολιτικούς και διπλωμάτες περιέγραφε τους πολλαπλούς κινδύνους που αντιμετώπιζε η Μακεδονία μας. Στη Σμύρνη κατέγραψε τα εγκλήματα των Νεοτούρκων κατά του Ελληνισμού της Φώκαιας και άλλων περιοχών, τα οποία είχαν αρχίσει από το 1914. Καθιέρωσε τις παρελάσεις των ελληνικών σχολείων της Σμύρνης και εμπέδωσε το πατριωτικό φρόνημα. Έγραψε επιστολές στη Μασσαλία της Γαλλίας και ζήτησε τη βοήθεια των Γάλλων, δεδομένου ότι η Μασσαλία ιδρύθηκε από οικιστές Έλληνες της αρχαίας Φώκαιας. Όταν έφευγε οριστικά από τη Δράμα οι Έλληνες κάτοικοι τον αποχαιρέτησαν συγκινημένοι και του είπαν: «Μάς βρήκες λαγούς και μάς έκανες λιοντάρια», δηλαδή αναγνώρισαν ότι ο γενναίος Ιεράρχης τούς εμπύχωσε για να αγωνισθούν υπέρ των εθνικών δικαιών.
- 3. Η Θυσία.** Θα μπορούσε να διαφύγει με τη βοήθεια ξένων προξένων ή Ρωμαιοκαθολικών κληρικών. Άλλωστε ο πολιτικός διοικητής, ο Αρμοστής Αριστείδης Στεργιάδης, είχε φύγει με αγγλικό πλοίο για να σώσει τη ζωή του. Ο Άγιος Χρυσόστομος έμεινε εκεί συνειδητά για να θυσιασθεί υπέρ του ποιμνίου του. Μιμήθηκε τους προκατόχους του, τον Άγιο Πολύκαρπο Σμύρνης, Μάρτυρα του 2^{ου} μ.Χ. αιώνας, και τον Άγιο Γρηγόριο Ε΄, τον μαρτυρικό Πατριάρχη του 1821, ο οποίος διετέλεσε Μητροπολίτης Σμύρνης. Ο Χρυσόστομος είχε πλήρη επίγνωση των λόγων που απευθύνει ο Θεός στον

Άγγελο (Επίσκοπο) της Σμύρνης: «**Γίνου πιστός ἄχρι θανάτου, καί δώσω σοι τόν στέφανον τῆς ζωῆς**» (Ἀποκάλυψις Ἰωάννου, 2.10) .

4. **Ἡ Παιδεία και ο Ἀθλητισμός.** Ο Ἅγιος Χρυσόστομος καλλιέργησε την ελληνική παιδεία και τα γράμματα στη Δράμα και στη Σμύρνη. Ενίσχυσε τα σχολεία, αναβίωσε αθλητικά σωματεία, ενθάρρυνε τον αθλητισμό και τις μαθητικές γιορτές και παρελάσεις. Στη Δράμα συγκέντρωνε τα ελληνόπουλα για να αθλούνται στο κεντρικό Γυμναστήριο. Ο Πανιώνιος στη Σμύρνη απέκτησε με τη βοήθεια του Δεσπότη νέο και ωραίο στάδιο το 1912. Ο Χρυσόστομος έδινε έμφαση στη μόρφωση και στην αθλητική παιδεία της νεολαίας. Ήθελε νέους εύρωστους με ελληνορθόδοξο φρόνημα. Επίσης στήριξε τους δημοσιογράφους και τα ελληνικά έντυπα.
5. **Ἡ διαφύλαξη της Μνήμης.** Ο Ἅγιος μάς διδάσκει με τον βίο του και με το παράδειγμά του ότι οφείλουμε να διατηρήσουμε την ιστορική Μνήμη. Να θυμόμαστε τον Ελληνικό και Χριστιανικό Πολιτισμό της Μικράς Ασίας, του Πόντου και της Ανατολικής Θράκης. Να διδάσκουμε την ιστορική αλήθεια χωρίς εκδικητικότητα. Να γνωρίζουμε ότι έγινε μία συστηματική Γενοκτονία των Ελλήνων και των Αρμενίων από τους Νεοτούρκους και από τους Κεμαλικούς (1914-1922). Αλλά να μην καλλιεργούμε τον φανατισμό οποιασδήποτε μορφής. Ἄλλωστε ο ίδιος συγχώρησε τους διώκτες και δημίους του.
6. **Ἡ ελπίδα.** Οι πολυάριθμοι Μικρασιάτες πρόσφυγες, που ήλθαν ξεριζωμένοι το 1922 λόγω των σφαγών και το 1923-24 με την ανταλλαγή των πληθυσμών, αναρτούσαν στα σπίτια τους τη φωτογραφία του Χρυσοστόμου Σμύρνης. Από την πρώτη στιγμή τον τιμούσαν ως Ἅγιο. Ἐφεραν επίσης τα λείψανα των Αγίων και τις σεβάσμιες εικόνες τους. Ξανάχτισαν τη ζωή τους και τα σπιτικά τους, αναγεννήθηκαν και συνέβαλαν δημιουργικά στην κοινωνική, οικονομική και πνευματική ζωή της Ελλάδος, παρά τις αρχικές δυσκολίες που αντιμετώπισαν. Είχαν διδαχθεί να πιστεύουν στη Θεία Πρόνοια και να μην απογοητεύονται. Αντλούσαν ελπίδα και θάρρος από τη Χριστιανική Πίστη του Αγίου Χρυσοστόμου Σμύρνης.

Όλη η ζωή και η δράση του Αγίου Χρυσοστόμου (Καλαφάτη) υπήρξε ένα διαρκές κήρυγμα Χριστιανικής ελπίδας και εθνικής αυτοπεποιθήσεως. Ήταν ένας γνήσιος εκφραστής της Ελληνορθόδοξης παράδοσης. Ας έχουμε την ευλογία του!

Πηγή: Περιοδικό ΠΕΙΡΑΪΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ, Σεπτέμβριος 2022

MISSING_ARG_ACCESS_TOKEN